

קיומו.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּלָהּוּ תִּלְתָּא, אֶתְרַמְיִזוּ בְּחִיזוּ זְעִירָא. וְאִינּוּן
תְּלַת תְּנוּעוֹת פּוּמָא: עֲלִיּוֹן, אֲמַצְעִי, וְהַתְּחַתּוֹן, בְּנֵהוּגִי
דְּפוּמָא אֶתְנַהִיג בְּהוּ. אָמַר רַבִּי אֲבָא, וְהִם חֲכָמָה וְתַבּוּנָה
וְדַעַת.

מֵאִי מִשְׁמַע דִּהֲאִי תִּרִין אֶתְנַהִיג בְּהוּ עֲלָמָא, וְהִם תְּבּוּנָה
וְדַעַת. דִּתְנִינָן, אֵלִין מְנַהֲגִי עֲלָמָא הַשְּׁמַיִם שְׁנַבְרָאוּ
בְּתַבּוּנָה. וְהַתְּהוּם בְּדַעַת. וְהַחֲכָמָה הוּא שְׁמוֹ שֶׁל מְקוּם,
וְהוּא נִקְרָא חֲכָמָה. וְתְנִינָן, הוּא וְהַחֲכָמָה הַכֹּל דְּבַר אֶחָד.
דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵאִי דְכָתִיב, (ישעיה מב) אָנִי ה' הוּא שְׁמִי.
מְלִמַּד שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַכֹּל
נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לֹא נָתַן, וְלֹא אֲזַיִף לְאַחֲרָן, דְּכָתִיב
אָנִי ה'. לְבַדִּי. מְלִמַּד דְּשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוּם נִבְרָא.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲשִׁישׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְפָּרֵךְ, תִּדַּע לָךְ בְּזִמְנֵי שְׁבִיחַ"מ הִיא
קַיִים, כָּל הַמְּקַרִּיב קֶרְבָּן, וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים,
חַיִּיב מִיתָה, שְׁנֵאמַר (שמות כב) זוֹבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתֵּי לֵה'
לְבַדּוֹ. מְלִמַּד שְׁעָרִיךְ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיֻחָד בְּלְבָד.

וְעַל כֵּן כְּדֵי שְׂלֵא יִטְעָה אָדָם, צְוָה בְּקֶרְבָּנוֹת וְאָמַר, (ויקרא א)
אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַה'. (שם כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח
תּוֹדָה לַה'. (שם יט) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה'. (שם ב) וְנִפְּשׁ כִּי
תִקְרִיב קֶרְבָּן מִנְחָה לַה'. הַכֹּל לַה', וְלֹא נֶאמַר לְאֱלֹהִים.

מֵאִי טַעַמָּא. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שֵׁם זֶה הוּא מְשׁוּתָף, שֶׁהַמְּלֹאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיִינִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זֹבַח, לְכַף צְרִיךְ לְהִזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְּיוֹחָד לְבִדּוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, תָּא חֲזִי, מֵאֵן דְּמְקַלֵּל אֶת הַשֵּׁם, דְּכִתְיִב (ויקרא כד) אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלֵל אֱלֹהֵיוּ וְנָשָׂא חֲטָאוֹ, דְּהָא אִם קָלַל שֵׁם זֶה סִתָּם, אִינוּ חַיִּב מִיתָה, וְאִין מְנַדִּין אוֹתוֹ, דִּיכּוּל לְטַעוֹן לְחַד מִן דְּיִינָא, אוּ לְגִדּוּל הַדּוֹר קָאָמַר.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִיתָה אִין מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ, אֲבָל גִּידוּי מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ, מְשׁוּם לָאוּ דְאֹרִייתָא, דְּכִתְיִב (שמות כב) אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל סִתָּם. אֲבָל אִם קָלַל שֵׁם הַמְּיוֹחָד, חַיִּיב מִיתָה, דְּכִתְיִב (ויקרא כד) וְנִקְבַּ שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת, מְלִמַּד שְׂאִינוּ חַיִּיב עַד שְׂיִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד.

הַהוּא גְבָרָא דְאֶקְדִּישׁ בְּרִיהַ, וְאָמַר, הָאִי בְּרָא דְאֶתִּילִיד, יְהִיא מְקוּדָשׁ לְאֱלֹהִים, שְׂמַע ר' חֲזִיא וְשִׁמְתִּיה. אָמַר לִיהַ, וּמַה עַל דְּאֶקְדִּישַׁת בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהוּי הַהוּא גְבָרָא בְּשִׁמְתָא. אָמַר לִיהַ לָאוּ עַל כַּף עֲבָדִית, אֲלֹא עַל דְּאֶקְדִּישַׁתִּיהַ לְשֵׁם הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כב) זֹבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם. אָמַר וְהִיאךְ הָוָה לִי לְמִימָר. אָמַר לִיהַ, הָאִי בְּרָא דְאֶתִּילִיד לִי לִיהוּי מְקוּדָשׁ לְהַ, וְלֹא לְשֵׁם אַחַר. וּמָנָא לָן. מַחֲנָה, דְּכִתְיִב (שמואל א א) וּנְתַתִּיו לְהַ, וְלֹא אָמְרָה לְאֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם, וְהָא אֹקִימָנָא דְבָשִׁם אֱלֹהִים נְבָרָא הָעוֹלָם,
 אִי הָבִי יָכִיל לְמַטְעֵן הָאִי נְבָרָא כְּהָאִי גְוֹנָא, דְּמִלְאָכִים
 הוּוּ, אִו גְּדוּלֵי הַדּוֹר הוּוּ, אִו דִּינֵי הוּוּ. אָמַר רַבִּי אַבְהוּ, הָא
 עֲלָמָא אַתְבָּרִי עַד דְּלֹא יִיתוֹן בְּנֵי נְשָׂא, וְעַד דְּלֹא יִיתוֹן דִּינֵי
 דְּרָא, וְרַבְרַבִּי דְּרָא, וְלֹא אִית לְמַשְׁנָא.

כְּמָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר חֲבִיבָא יְקִירָא, דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת טו) מִי
 כְּמִכָּה בְּאֱלִים הִי, שְׂיֻכַּל לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם, מִשְׁמַע
 דְּאֱלִים אִינוּ יָכוֹל לְבְרוּא הָעוֹלָם, עַד שְׁנַטְל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֹת אַחַת מִשְׁמוֹ, וְהִיא אֹת ה"א, וְבוּ נְבָרָא הָעוֹלָם.
 וְנַעֲשֶׂה מִן אֱלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנֶה שְׁמוֹ אֱלֹהִים. וְעַל הָאִי תִּנּוּ,
 בְּה"א בְּרֵאשִׁים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא תּוֹיִנָן דְּלִית כְּתָרָא וּמְלֻכוּתָא אֶלָּא
 בְּשָׁמַיָּה קְדִישָׁא. דְּלֹא אוֹזְפִיָּה לְאַחֲרָא, וְהוּא הַשֵּׁם
 יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בּוּ נְכַלְלִים עֲלִיוֹנִים
 וְתַתְּחוֹנִים שְׁמַיִם וְאָרֶץ, וְכָל עֲבָאָם, כְּפִסָּא הַכְּבוֹד, וְחִיּוֹת
 הַקְּדוּשׁ, וְכֻלָּם לְנַגְדוּ כְּפִינָא וְכֻלָּא חֲשִׁיבִין, וְהוּא הָיָה, וְהוּא
 הוּוּ, וְהוּא יְהִיָּה. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמִיָּה. לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי
 עֲלָמִין אָמֵן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יְתַבְּרַךְ וַיִּתְעַלָּה שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַה"מ
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן, וְהוּא אַחֲרוֹן,
 וּמְבַלְעָדֵיו אֵין אֱלֹהִים. וְנְבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּסוּד שְׁלֹשָׁה
 עֲנִינִים גְּדוּלִים וְטוֹבִים, וְהֵם דַּעַת חֲכָמָה וּבִינָה, שְׁנַאֲמַר

(משלי א) ה' בְּחִכְמָה יָסַד אֶרֶץ בּוֹיַן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה בְּדַעְתּוֹ
תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְלָמָּה בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ, שֶׁהוּא עוֹלָם הַשָּׁפֵל,
בְּסוּד הַחִכְמָה. וְהַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא עוֹלָם גָּדוֹל מִמֶּנּוּ,
בְּתִבּוּנָה, שֶׁהוּא דָּבָר קָטָן מִן הַחִכְמָה. וּבְכָר שְׁנֵינּוּ, אֵימָתִי
נִקְרָא אָדָם חָכָם בְּחִכְמָה, בְּשִׁשׁוּאֵלִים אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר,
וְעוֹנָה וּמְשִׁיב פְּעֻנָּן, וְיָדוּ בְּכָל, אִזּוֹ נִקְרָא חָכָם בְּחִכְמָה,
שֶׁהוּא גָּדוֹל עַל הַתִּבּוּנָה וְעַל הַדַּעַת, עַל בֵּן הָיָה לוֹ יִתְבָּרַךְ
לַעֲשׂוֹת הַשָּׁמַיִם בְּחִכְמָה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא שְׁפֵלָה מֵהֶם
בְּתִבּוּנָה.

תִּדַע כִּי הַחִכְמָה גְּדוּלָה מְכּוּלָּם, וְעַל בֵּן נִקְרָא אָדָם חָכָם,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָכָם בְּכָל הַחִכְמוֹת. וְהַתִּבּוּנָה קָטָנָה מִן
הַחִכְמָה, וְעַל בֵּן נִקְרָא אָדָם מְבִיֵן, כְּלוֹמֵר, מְבִיֵן דָּבָר מִתּוֹךְ
דָּבָר, הוּא מַעֲצָמוֹ וּמַלְבּוֹ, מְבִיֵן דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר אַחֵר.
כְּלוֹמֵר, בְּרֵאוֹתוֹ יְסוּד, בּוֹנֵה בְּנִין עָלָיו. וְכֵן הוּא הַמְבִיֵן,
בְּרֵאוֹתוֹ דָּבָר אַחֵד אוֹ קָצֵתוֹ, מִשְׁלִים הָעֲנִין עָלָיו.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, בָּרָא הַשָּׁמַיִם בְּסוּד
הַתִּבּוּנָה, שֶׁהוּא עֲנִין תִּבּוּנָה מִתּוֹךְ הַיְסוּד.
וּבְרֵאשִׁית כָּל הַנִּבְרָאִים, בָּרָא צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים,
שֶׁהֵם תְּחִלַּת כָּל הַנִּבְרָאִים הַנְּאֻצָּלִים מִזֵּיו אֹר הַדָּרוֹ.
וְעֲשָׂרָה שְׁמוֹת נִקְרָאוּ בְּסוּדָם, וּבְתוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרָא אֱלֹהִים.
וְעַל בֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, כְּלוֹמֵר

בְּרָא יִתְבַרַךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם
הַיְסוּד מְכֹל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוּד, נִבְרָאוּ
הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בַּיְסוּד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא דָבָר
מִתּוֹךְ דָּבָר כִּי נִבְרָאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מַסּוּד
אוֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים. כְּלוּמַר הֵם בְּנִין מִתּוֹךְ הַיְסוּד, וְעַל כֵּן
כּוֹנְנֵי שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה.

אָבֵל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוּד אַחֵר, אֲלָא שֶׁהִיא תְלוּיָה עַל
הַמַּיִם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יָסַד לָהּ יְסוּד עֲשׂוּי בְּחֻכְמָה,
וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחֻכְמָה יָסַד אֶרֶץ, כּוֹנְנֵי שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה,
דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְאָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲשֵׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמַּשׁ.
אָבֵל שֵׁם אֱלֹהִים, מִשְׁתַּף הוּא עַל יִתְרַת הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים
נִקְרָאִים אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים. הַדִּיּוּנִים נִקְרָאוּ
אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חֲשֵׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדַע לָךְ, כָּל הַמְקָרִיב
קָרְבָנוֹ וְזִבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה.
שְׁנַאֲמַר, (שְׁמוֹת כב) זִבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוּ.
בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוֹתֵף, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זִבַח
לְמַלְאָכִים, אוֹ לְבְנֵי אָדָם, אוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן
אָמְרָה הַתּוֹרָה, זִבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוּ, כְּלוּמַר,
שֶׁצָּרִיךְ שְׂיִזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה לְבָדוּ. וּלְפִיכֵךְ נֶאֱמַר בְּקָרְבָנוֹת,

(ויקרא כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה', וְכֵן בַּשָּׁלָמִים, וְכֵן בַּעֲוֹלָה, וְלֹא נֹאמַר לְאֱלֹהִים אֵלֶּא לַה' מִמֶּשֶׁשׁ.

וְשָׁמַיִם, נִבְרְאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע בְּאֱלֹהִים, עָשָׂה אוֹתָם דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, וּבְגו' דְּבָרִים הִלְלוּ גַעְשָׁה הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאמַר (שמות לא) וְאִמְלֵא אֶתֹךְ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת. וְשִׁלְשָׁתָן הֵם בְּמִתְנַת עֲלִיּוֹן, לְכָל אֲשֶׁר יִחְפוּץ יִתְנֶם, שֶׁנֶּאמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חֻכְמָה מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה.

(* (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. רַבִּי אַבְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (בראשית טו) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. בַּחֲמֹשֶׁה עֶנְיָנִים נֹאמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִלָּה, שֶׁנֶּאמַר (שם יז) וְהִיתָה בְּרִיתִי בֵּינֵינוּ לְבְרִית עוֹלָם. הַב' בְּרִית הַקֶּשֶׁת, שֶׁנֶּאמַר (שם ט) וְהִיתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' בְּרִית הַמִּלָּחָה, שֶׁנֶּאמַר (במדבר יח) בְּרִית מִלָּחָה עוֹלָם. הַד' בְּרִית הַיְסוּרִין, שֶׁנֶּאמַר (דברים כח) אֵלֶּה דְּבָרֵי הַבְּרִית. הֵה' בְּרִית הַבְּהוֹנָה, שֶׁנֶּאמַר (במדבר כה) וְהִיתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם.

וְקוֹדֶם שֶׁנִּתְּנָנוּ הָה' בְּרִיתוֹת, לֹא הִיתָה הַבְּרִית אֵלֶּא בְּאֵשׁ. שֶׁנֶּאמַר (בראשית טו) וְהִנֵּה תִנּוֹר עֹשֵׂן וְלֶפֶיד אֵשׁ וְגו'. וְכַתִּיב (שם טו) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. וְהָאֵשׁ הִיתָה בְּרִית בְּתַחֲלָה. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׂאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִית א"ש.

ר' יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כְּרַת הַקָּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא עִם

הָעוֹלָם, וְעַל מְנַת שִׁיעֲמוֹד אֲבָרָהֶם, וַיִּתְקַיֵּים הָעוֹלָם
 בְּזִכּוֹתָיו. שְׁנַאֲמַר, (בראשית ב) אֱלֹהַ תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
 בְּהַבְּרָאָם, בְּאֲבָרָהֶם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁכַרְתָּ עִמּוֹ הַבְּרִית בְּאֵשׁ,
 עִמַּד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בְּרֵא אֱלֹהִים
 אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ כְּדִי שִׁיעֲמוֹד אוֹתוֹ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחֲכֵמָה אוֹמְרָת, לָמָּה הִבִּיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבּוֹל מַיִם
 לָעוֹלָם, בְּתַחֲלַת דִּינּוֹ, וְלֹא דְבַר אַחֵר. אֲלֵא רָאָה
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּבְרִית אֵשׁ, וְרָאָה שְׂאֵם
 יָדִין הָעוֹלָם בְּדִין אַחֵר, אֲפָשָׁר שְׂיוּכְלוּ הָרְשָׁעִים לַעֲמוֹד
 בְּעוֹלָם, מִפְּנֵי אוֹתוֹ בְּרִית אֵשׁ, כִּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם. אֲלֵא
 מָה עָשָׂה, דִּן אֵת הָעוֹלָם בַּמַּיִם, בְּדַבַּר הָרְאוּי לְכַבוֹת אֵת
 הָאֵשׁ, כְּדִי לְהַעֲבִיר אֵת הָרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, שְׁנִמְשָׁלוּ לְאֵשׁ,
 שְׁנַאֲמַר (יחזקאל טו) מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. רְעוּנוֹ לֹאמַר,
 מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ בְּתַחֲלַת הָעוֹלָם כִּשְׁנִבְרָא.

לְכֵן בְּתַחֲלָה אָמַר אֲמַחָה אֵת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרֵאֲתִי בַּמַּיִם,
 שְׁנַאֲמַר (ישעיה נז) וְהָרְשָׁעִים כִּיִּם נִבְרָשׁ, לְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר,
 מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד כָּאן
 הָיוּ גְמוּקִים בַּמַּיִם, מִכָּאן וְאֵילָךְ מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.
 וּכְשֶׁחֲטְאוּ אַחַר כֵּן, דִּן אוֹתָם בְּאֵשׁ, שְׁנַאֲמַר (בראשית יט) וְהוֹ
 הַמִּטְוִיר עַל סֹדֶם וְעַל עֲמֹרָה גְפָרִית וְאֵשׁ, וְאֵימָתִי
 נִתְבַּסַּם הָעוֹלָם, כִּשְׁעֲמָדוֹ עַל הַר סִינִי, וְנִתְמַלֵּא כָּלוֹ אֵשׁ,
 שְׁנַאֲמַר (דברים ד) וְהִקָּרַר בְּעַר בְּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם. ר' יֵצְחָק

אָמַר, וְהַתּוֹרָה נְהִיְתָה בְּרִית בֵּין הַשָּׁמַיִם וְהָעוֹלָם, שְׁנִמְשָׁלָה
בְּאֵשׁ, שְׁנִמְשָׁלָה (ירמיה כג) הֲלוֹא כֹה דִבַּרְתִּי בְּאֵשׁ, וְזֶהוּ בְּרִית אֵשׁ
בְּרָאשִׁית.

ר' יוחנן פתח, (משלי כד) בְּחִכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים
צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן: לְבָנוֹת בַּיִת
מוֹשָׁבוֹ, וְלִיטַע כָּרֶם לְהַתְּפָרֵס בּוֹ, וְאַחַר כֵּן לְקַחַת לוֹ אִשָּׁה,
וְלְהוֹלִיד בָּנִים, לְפָרֵנְסָם בָּהֶם. וְלֹא בְּדֶרֶךְ הַשׁוֹטִיִּים,
הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן נוֹטְעִים כָּרֶם, וְאַחַר כֵּן
בוֹנִים בַּיִת.

כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה, וְאֵין לוֹ
בְּתַחֲלָה בַּמָּה שְׂיֻכַּל לְפָרֵנְסָהּ, הָרִי זֶה חֲפָשִׁי מִן הַמַּעֲוֹת,
כַּמְתִּים הַנִּקְרָאִים חֲפָשִׁים, שְׁנִמְשָׁלָה (תהלים פח) בַּמְתִּים חֲפָשִׁי.
וְלָמָּה נִקְרָא חֲפָשִׁי. לְפִי שֶׁהוּא חֲפָשִׁי מִן הַמַּעֲוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
יֻכַּל לְהַשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוּדַת בּוֹרָאוֹ, אֲלָא בַּעֲבוּדַת אִשְׁתּוֹ.

ר' יהודה אומר, כָּאֵלּוּ לּוֹקֵחַ עֲבוּדָה זָרָה לְעַצְמוֹ. דְאָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, בְּתַחֲלָה הָיוּ הַחֲכָמִים וְהַחֲסִידִים לּוֹקְחִין אִשָּׁה,
וְלֹא הָיָה לָהֶם דֵּי פָרֵנְסָתָם, וּמִמֵּיתִים עַצְמָם בְּרָעַב וּבְצָמָא,
וּמִנִּיחִים כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמַּעֲוֹת וּבַעֲבוּדַת
בוֹרָאֵם. אֲבָל בְּזִמְנֵי הַזֶּה שֶׁהָעוֹלָם טָרוּד אַחַר הַפָּרֵנְסָה, צָרִיךְ
לְכוֹנֵן בַּיִת בְּתַחֲלָה, וּלְזַמֵּן מְזוֹנוֹתָיו, וְאַחַר כֵּן לְקַחַת אִשָּׁה,
וְיֻכַּל לְעַבֵּד בּוֹרָאוֹ, וְלַעֲסֵק בַּתּוֹרָה. כִּי הָא דְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ, אִם אֵין קָמַח אֵין תּוֹרָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, אִזּוּ נִקְרָא
 עֶבֶד ה', מִפְּנֵי שֶׁלְבוּ פָּנָיו מִלְּהִסְתַּכֵּל בְּעֵבִירָה
 וּבִנְשִׁים, וּמִלְּתוֹר אַחַר לְבָבוֹ וְעֵינָיו, כְּמָה דְאֵת אָמַר (במדבר
 טו) וְלֹא תִתּוֹרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וְגו'. לְפִיכֶן
 צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל לְכוּנֵן בֵּית בְּרֵאשִׁי, וְלַעֲשׂוֹת יָשׁוּב
 בְּבֵיתוֹ.

וּמִמֵּי אַתָּה לָמַד, מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. קֹדֶם בְּנָה בֵּית וְכוּנְנָה,
 וְזִימֵן כָּל הַפְּרֻנְסָה וְהַמְּזוּנָה, קֹדֶם שֶׁיָּבֵא אָדָם לְעוֹלָם.
 הָאֵיךְ. בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּרֵאשִׁי, שֶׁהוּא הַבֵּית. וְזִימֵן כָּל
 הַפְּרֻנְסָה הָאֵיךְ. בְּרָא אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְאֶת הַחַיּוֹת, וְאֶת
 הָעוֹפּוֹת וְהַדְּגִים הַצְּמָחִים וְהָאֵילָנוֹת, שֶׁהֵם זִימוּן כָּל
 הַפְּרֻנְסָה. לְאַחַר שֶׁהֵכִין הַבֵּית וְהַפְּרֻנְסָה, הֵבִיא אֶת הָאָדָם,
 וּבְרָא אוֹתוֹ וְאֵת אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִידוּ בָנִים וְעָשׂוּ יָשׁוּב בְּבֵיתוֹ. וְעַל
 כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בֵּית רֵאשִׁי. כִּי אֲשֶׁר תִּבְנֶה בְּאוֹתֵינוּ,
 תִּמְצָא בֵּית רֵאשִׁי. וְכֵן הִתְחִילָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר
 בֵּית רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עֲנֵן אַחַד.

וְעַם כָּל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת
 עֲתִים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עֹמֵל בְּשֵׁנֵי הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ, מִפְּנֵי
 שִׁינִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁכַּחַת עוֹן. וְשָׂמָא יֹאמַר אָדָם הֲרִינִי כֵּן
 אֲבוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפַּחַה גְּדוֹלָה, אֵינִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה
 וְלֹא לְהִתְבַּזּוֹת. אָמַר לוֹ, שׁוּטָה, כְּבָר קִדְמָךְ יוֹצֵרְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר
 בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה

מְלֹאכָה קוֹדֵם שְׁבֹאֵת לְעוֹלָם. וּמִנָּא לָן. שְׁנַאֲמַר (בראשית ב)
 מְכַל מְלֹאכְתוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ
 מְלֹאכָה. וְכֵן (שם) וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֹאכְתוֹ אֲשֶׁר
 עָשָׂה.

וְכִי הָא דְאָמַר ר' יוֹחָנָן, בֵּא וּרְאֵה, לָמָּה בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנְּבֻרָאִים. אֵלָּא לְלַמֶּדְךָ,
 שְׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מְלֹאכְתוֹ, וּבְרָא הָעוֹלָם וְכָל צְבָאָם,
 וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלֹאכְתוֹ, בְּרָא בּוֹ אֶת הָאָדָם.
 אָמַר לִיהִ לְאָדָם, עַד כָּאן הָיִיתִי אֲנִי מְשַׁתְּדֵל בְּמְלֹאכָה,
 מִכָּאן וְאֵילָךְ אַתָּה תִּשְׁתְּדֵל בָּהּ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים,
 קוֹדֵם שְׁיִבֵּא אָדָם לְעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה נִבְרָא אָדָם בְּצֵלֶם אֱלֹהִים. שְׁנַאֲמַר
 (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ. מְשַׁל לְמִלְךָ
 שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל הַמְּדִינָה, וְהָיָה בּוֹנֵה בִּירְנִיּוֹת וְתִיקוּנֵין
 לְעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מְשַׁתְּעִבְדִין תַּחְתָּיו. יוֹם א' קָרָא לְכָל
 בְּנֵי הָעִיר, וּמִינָּה עָלִיָּהֶם שֶׁר אַחַד שָׁלוּ, אָמַר, עַד כָּאן הָיִיתִי
 מוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מְגֻדָּלִים וּבִירְנִיּוֹת, מִכָּאן
 וְאֵילָךְ הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

כְּעִנְיֵן זֶה נֶאֱמַר בְּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ,
 וְאָמַר לִיהִ רְאֵה בְּנִיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ,
 וּכְאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עָלֶיהָ וּבּוֹנֵה אוֹתָהּ כְּכֹל חִפְצֵי, כִּד אַתָּה
 תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֹאכְתַּת הָעוֹלָם. מִכָּאן וְאֵילָךְ יְהִיָּה הַכֹּל

מָסוּר בְּיָדְךָ, וְכוּלָם יִהְיוּ מְשׁוּעָבָדִים תַּחְתֶּיךָ, וִירְאִים מִמֶּךָ,
כַּאֲשֶׁר הָיוּ יְרֵאִים מִמֶּנִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) וּמִוְרָאֲכֶם וְחַתְכֶם
יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצֵלָם אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ.
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל עֲרֻכֵי הָעוֹלָם
וְתִיקוּנָיו, כַּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בַּתְּחִלָּה.

בְּרֵאשִׁית, בְּתִיב (משלי ח) ה' קִנְנִי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ קָדָם מִפְּעֻלָּיו
מֵאֵז, הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא
הַיְתָה רֵאשִׁית דְּרָכֵי אֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרְאֵת אֶלְפִים שָׁנָה
קוֹדָם שֶׁנִּבְרְאָה הָעוֹלָם.

דֹּאמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרְאָה
הָעוֹלָם. וְאֵלוֹ הֵם: הַתּוֹרָה. וְגַן עֵדֶן. וְגִיְהֵנָם. וְכֶסֶף
הַכְּבוֹד. וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְשִׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה
בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) ה' קִנְנִי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית
בְּרָא אֱלֹהִים, רְצוֹנוֹ לֵאמֹר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בְּרָא
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּא וּרְאֵה
כַּמָּה הֶפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת
יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

רַבִּי יוֹחָנָן הוּי אָזִיל מִקְסָרֵי לְלוּד, וְהָיָה מְטִייל עֲמִיּה ר' חֲזִיָּא
בַּר אֲבָא, בַּד מְטוֹ חַד בֵּי חֲקַל, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲאִי
הוּי דִּידִי, וְזַבִּינְתִּיה, בְּדִי לְמִזְכֵּי בְּאוּרִיחָא. בְּכַה ר' חֲזִיָּא בַּר
אֲבָא, אָמַר לִיה וְלָמָּה אֶתְּ בְּכִי. אָמַר לִיה, דִּלָּא שְׁבַקְתָּ
לְסִיבוֹתֶיךָ כְּלוּם.

אָמַר לִיה, חַיֵּיא בְּנִי, קָלָה הוּא בְּעִינְךָ מַה דַּעֲבָדִית,
 דְּשַׁבְּקִית דְּבַר שְׁנַבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים, בַּעֲבוּר דְּבַר
 שְׁנַבְרָא בְּאַרְבַּעִים יוֹם, שְׁנַאֲמַר (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה'
 אַרְבַּעִים יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה וְקִנִּיתִי דְּבָרִים גְּדוּלִים וְטוֹבִים
 שְׂאִינָם בְּעוֹלָם, וְהֵם עֲצָה וְתוֹשִׁיָה וְחֻכְמָה וְגִבּוֹרָה, שְׁנַאֲמַר
 (משלי ח) לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה אֲנִי בִינָה לִי גִבּוֹרָה.

ר' יוֹחָנָן כַּד הָוָה לָעִי בְּאוּרֵיִתָא, הוּוּ אֲנַפּוּי זְהִירִין בְּזוּהָרָא
 דְּשַׁמְשָׁא, יוֹמָא חַד פִּנַּע בִּיה ר' יוֹסִי, אָמַר לִיה חָמָא
 אֲנַפְךָ זְהִירִין בְּזוּהָרָא דְּשַׁמְשָׁא, אָמַר לִיה לָאו הוּא אֵלָא
 שְׁמַעְתָּא דְּנַהָרָא לִי. קָרָא עֲלֵיה (שופטים ה) וְאוֹהֲבִיו בְּעֵצַת
 הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרָתוֹ.

ר' יִצְחָק אָמַר, הַתּוֹרָה נִקְרְאת תּוֹשִׁיָה בְּתַחֲלָה. וְאַחַר כֵּךְ
 גִּבּוֹרָה, שְׁנַאֲמַר לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה וְגו', תַּדַּע לָךְ פִּי בְּתַחֲלָה
 נִקְרְאת תּוֹשִׁיָה, שְׁמַתְשֶׁת כַּחוֹ שֶׁל אָדָם, מִפְּנֵי שִׁישׁ לוֹ
 לְהִלָּחֵם עִם יֵצֵר הָרַע, וּלְכַתֵּת כָּל גּוֹפוֹ בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, עַד
 שִׁירְגִיל אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה. כִּיּוֹן שֶׁהוּא רְגִיל לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, אִזּוֹ
 יֵשׁ לוֹ שְׁמָחָה וְגִבּוֹרָה, שְׁנַאֲמַר אֲנִי בִינָה לִי גִבּוֹרָה, רְצוֹנוֹ
 לֵאמֹר בְּשֵׁאֲדָם רְגִיל בַּתּוֹרָה וּבְחֻכְמָה, אִזּוֹ יֵשׁ לוֹ תַּפְאֲרָת,
 וְאִיזּוֹ הִיא גִבּוֹרָה, לְהִלָּחֵם מְלַחְמוֹת ה', שְׁנַאֲמַר (במדבר כא) עַל
 כֵּן יֵאמַר בְּסֵפֶר מְלַחְמַת ה', שָׁם תִּהְיֶה הַמְּלַחְמָה וְהַגִּבּוֹרָה.

וּבַתּוֹרָה בְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר (משלי ח)
 וְאַהֲיָה אֶעֱלוֹ אֲמוֹן, אֵל תִּקְרֵי אֲמוֹן, אֵלָא אֲמוֹן. וְזֵהוּ

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, עִם רֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ, וְזוֹ הִיא הַתּוֹרָה.

ר' יְהוּדָה אֹמֵר, לֹא נִבְרָא אֱלֹא בְּשִׁבִיל הַיְרָאָה, שְׁנִקְרָאת
רֵאשִׁית, שְׁנִנְאָמַר (מִשְׁלֵי א) יִרְאֵת ה' רֵאשִׁית דַּעַת. וּמִנָּא לָן
שְׁהַעוֹלָם נִבְרָא עַל פִּי הַיְרָאָה, שְׁנִנְאָמַר (קִהְלַת א) וְהָאֱלֹהִים
עָשָׂה שְׁיִירָאוּ מִלְּפָנָיו. עָשָׂה אֶת הָעוֹלָם, כְּדִי שְׁיִירָאוּ
מִלְּפָנָיו, וְעַל פִּי הַיְרָאָה שֶׁהִיא רֵאשִׁית, בְּרָא אֱלֹהִים אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (תְּהִלִּים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵל ה'
בְּעֶרְתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. שִׁירִים תְּאָבִים בְּרָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבְרִיאת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כְּדִי לְהַלְלוֹ
וּלְשַׁבְּחוֹ, שֶׁהוּא יוֹצֵר הַכֹּל. הַשָּׁמַיִם אֹמְרִים שִׁירָה לְפָנָיו,
שְׁנִנְאָמַר (תְּהִלִּים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל, וְהָאָרֶץ אֹמְרַת
שִׁירָה, שְׁנִנְאָמַר (שֵׁם יז) שִׁירוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ.

וְעוֹד, שְׁכָל הָעוֹלָם תְּאָבִים וּשְׁמֵחִים לְפָאֵר לְיוֹצְרֵם, בְּחִזּוֹתֵם
נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית. עֵינַן
בְּאוֹתִיּוֹת וּתְרָאָה, שִׁי"ר תְּא"ב. כְּלוֹמַר, תְּא"ב לֵאמֹר שִׁי"ר,
עַל נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵיזָה הוּא אוֹתָם הַמַּעֲלוֹת
שֶׁהִיָּה דוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אֹמֵר. אֵלוּ הֵם אוֹתָם הַשִּׁירִים
שֶׁל אוֹתָן הַמַּעֲלוֹת, שֶׁהֵם הַשָּׁמַיִם, שְׁנִנְאָמַר (עֲמוּס ט) הַבּוֹנֵה
בַּשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו. וְדוֹד תְּאָב לָהֶם, וְהִיָּה אֹמְרִים, וְזֵהוּ שִׁיר
תְּאָב.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּתִיב (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בִקְר וַיְרִיעוּ
 כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מֵאֵן אֵינּוֹן בְּנֵי הָאֱלֹהִים. אֵלּוּ הֵם
 הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנָי יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּכָל
 לַיְלָה, כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ מִשְׁמְרוֹת דְּהוּי הַלַּיְלָה. וּבְכָל מִשְׁמְרָה
 וּמִשְׁמְרָה, כָּל בַּת וְכֵת אוֹמְרַת שִׁירָה. וּבַמִּשְׁמְרָה הָאַחֲרוֹנָה
 שֶׁהִיא בְּסוּפָה, וְהִיא לְעֵת הַבִּקְר, כָּל הַכּוֹכְבִים וְהַמַּזְלוֹת,
 וְהַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי הָאֱלֹהִים, הֵם אוֹמְרִים שִׁירָה,
 שְׁנֵאמַר, בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בִקְר וְגו'.

וְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ. לְהוֹרוֹת כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שׁוֹמֵר,
 כִּי מַעֲלוֹת יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּה לְמַעֲלָה מֵאֵלֶּה, עַל כֵּן נֶאמַר
 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, מִמַּעֲלוֹת הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, וְזֶהוּ
 בְּרֵאשִׁית, שִׁיר תַּא"ב, בְּרֵא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת
 הָאָרֶץ.

רַבִּי חֲזַקְיָה הָוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְהָוָה עֲמִיה ר' יוֹסִי בַר
 חֲלַפְתָּא, קָמוּ לְמִיזַל. בְּתַר פְּלָגוֹת לִילְיָא, עַד דְּהוּוּ
 אָזִיל, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזַקְיָה, מַאי עֲבִידְנָא, דְּהָא תְּנִינָן
 לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב.

אָמַר לִיה רַבִּי חֲזַקְיָה, יוֹסִי בְרִי, תָּא שְׁמַע הֵדֵר נְעִימוֹת קָל
 גְּלַגְלֵי חַיּוֹתָא, דְּאֵינּוֹן מְשַׁבְּחֵן שִׁירְתָּא קָדָם אֱלֹהֵנָא.
 עַד דְּאֲרַכִּין אוֹדְנִיה, שְׁמַע קָל תּוֹשְׁבֵיחָא נְעִימוֹתָא, דְּהוּוּ
 אָמְרִי (תהלים ט) וְהוּ לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'.

אָמַר לִיה רַבִּי חֲזַקְיָה, בְרִי, שְׁמַעְתָּ כְּלוּם. אָמַר לִיה, קָל

נְעִימוּתָא. וּמִן נְעִימוּתָא וְתוֹשֵׁבְחָתָא מֵהָאֵי פְּסוּקָא
 דְּשִׁמְעִית, בְּעֵן יְדַעְנָא פִּירוּשׁוֹ, דְּכְתִיב וְה' לְעוֹלָם יֹשֵׁב כּוֹנֵן
 לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹ. דְּבְכָל שַׁעְתָּא וְשַׁעְתָּא דְּדִיּוּנֵי דִּינָא שְׂכִינְתָּא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהוּא כּוֹרְסָא יְקָרִיָּה מִתְתַּקֵּן תַּמָּן,
 מְשַׁמַּע שְׁנַאמְר כּוֹנֵן לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹ.

אָמַר לִיה יְדַעְתָּ אִיזוּ הִיא מְשַׁמְרָה מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרֵת אָמְרֵי
 דָּא. אָמַר לִיה לָאו. אָמַר לִיה, מְשַׁמְרַת אוֹתָם
 הַמְּלֹאכִים, הַנְּקָרָאִים אֱלֹהִים הִיא. דְּתַנְיָא, עֲשֶׂרָה מְשַׁמְרוֹת
 שָׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת אֵיכָא בְּרַקִּיעָא, וְאִינוּן מִתְחַלְקִין בְּשִׁלְשָׁה
 מְשַׁמְרוֹת דְּהוּי הַלִּילָה.

וְתַדַּע לָךְ הָאֵיךְ, כּד יִשְׂרָאֵל מְסִימִים צְלוֹתְהוֹן בְּלִילְיָא,
 נְסִבִין שִׁירְתָּא בְּתַרְיֵהוֹן, אִינוּן דְּנְקָרָאִים אִישִׁים,
 וְאָמְרֵי שִׁירְתָּא. וּמֵאֵי שִׁירְתָּא אָמְרִין. (שם ה) מָה אָנוּשׁ כִּי
 תִּזְכְּרֵנוּ וְגו' וְתַחֲסִרְהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכְבוֹד וְהֶדְר תַּעֲטִירְהוּ
 וְגו' ה' אֲדוּנִינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמָרָה שְׁנֵיָה
 נְסִבִין שִׁירְתָּא, אִינוּן דְּנְקָרָאִים מְלֹאכִים וְחִשְׁמֵלִים
 וְאַרְאֵלִים. וּמֵאֵי אָמְרֵי, (שם ט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּפַלְגוֹת לִילְיָא מְפָשׁ, עַד דְּסִיִּים מְשַׁמְרָה שְׁנֵיָה, דְּהֵהִיא
 שַׁעְתָּא הִיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַתְּפַל בְּעֵדָן
 מְפָשׁ, דְּנִגְזֵי לְעַדִּיקִים לְעַתִּיד לָבוּא. פְּתַחֵי חֵיוֹת הַקַּדְשׁ,
 וּבְתַרְיֵהוֹן שְׂרָפִים וְאוּפָנִים וְכְרוּבִים, וְאָמְרֵי (שם לא) מָה רַב
 טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאִיךָ (שם סח) סוּלוֹ לְרוּכְבֵי בְּעֶרְבוֹת בְּיָה

שְׁמוֹ.

בַּתְּחִלָּת מִשְׁמָרָה תְּלִיתָאָה, נִסְבִּין שִׁירְתָּא אֵינוּן דְּנִקְרָאִים
 אֱלֹהִים, וְאָמְרִי וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגו'. כִּד אָתִי
 צִפְרָא, פְּתַחִי שְׁמֵיָא וְאָמְרִי, (שם ט) הַשְּׁמַיִם מְסַפְרִים כְּבוֹד
 אֵל וְגו'. כּוֹכְבֵי בִקְר אָמְרִי, (שם קמז) מוֹנָה מְסַפֵּר לְכוֹכְבֵי
 וְגו', גְּדוֹל אֲדוּנֵינוּ וְרַב כַּח. אוֹתָם הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי
 אֱלֹהִים פְּתַחִי וְאָמְרִי, (תהלים כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים הָבוּ לַה'
 כְּבוֹד וְעוֹ.

עַד דִּהוּוּ אֲזִלִּי, חָמוּ דְקִדְרָא שְׁחָרָא, וְהִדְר נְהוֹרָא. אָמַר רַבִּי
 חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאֲחִיוֹ לָךְ דְּכַךְ הִיא גְּאוּלְתָן שְׁל
 יִשְׂרָאֵל. בְּעִידְנָא דִּינְהַר לְהוֹן שְׁמֵשָׁא דְגְּאוּלְתָא, יְתִי לְהוֹן
 עָקָא בְּתַר עָקָא, וְקִדְרוּתָא בְּתַר קִדְרוּתָא, עַד דְּאֵינוּן בְּה,
 יְנַהַר עֲלִיהוֹן נְהוֹרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁנַאֲמַר (הושע ו)
 כְּשִׁחַר נָכוֹן מִצְּאוֹ. וּכְתִיב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי
 שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

וּבְזַמְנָא הַהִיא מְלַחְמוֹת יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם, גּוֹי בְּגוֹי, וְעִיר
 בְּעִיר, וְצָרוֹת רַבּוֹת יִתְחַדְּשׁוּ עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שְׁל
 יִשְׂרָאֵל. עַד שִׁיִּקְדְּרוּ פְּנִיָּהֶם כְּשׁוּלֵי קְדָרָה, וְאַחַר כֵּךְ יִתְנַלְּהָ
 עֲלֵיהֶן גְּאוּלְתָן מִתּוֹךְ שְׁאֲגַת לַחֲצָם וּדְחָקָם.

וְזֵהוּ שְׁאֲמַר דְּוֹד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, (תהלים כב) לְמַנְצַחַת עַל
 אֵילַת הַשְּׁחַר. אֵילַת הַשְּׁחַר, אֵילַת הַבּוֹקֵר הִנּוּה לִיה
 לְמִימְרָא. אֵלָא עַל אֵילַת וְחוּזְק דְּשְׁחָרוּתָא דִּישְׂרָאֵל. כְּדָבַר

אַחַר (שם פח) כְּגֹבֵר אֵין אֵיל. בְּהֵיִא שְׁעֵתָא יִזְעֻקוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וַיִּמְרוּן אֵלֵי אֵלֵי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי, מִגּוֹ עֲקֵתְהוֹן, לְבַתֵּר
מָה כְּתִיב, (תהלים ל) פִּתְחֵת שִׁקִּי וְתֹאזְרֵנִי שְׂמֹחָה.

(* רַבִּי אוֹמֵר, הַשִּׁיתִין מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ. וְהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּרָא שֵׁית. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּלוֹמַר, בְּרָא שֵׁית.
אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק, קוֹשֵׁטָא הוּא דְנִבְרָא מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית.
וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא שֵׁית, תַּי"ש בְּהַפּוּךְ אוֹתִיות.

בְּרֵאשִׁית, יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבְּרָא כָּל הָעוֹלָם, וְהַכִּינוּ בְּחֻכְמָה
וּבְתִבּוּנָה וּבְדַעַת, וּכְנַגְדָן בְּרָא ג' עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֲלִיוֹן,
וְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוּן. וְנָתַן בְּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הַקְּטָן,
צוּרַת שְׁלֹשָׁתָן. צוּרַת הַמִּדְבָּרַת, וְצוּרַת הַצּוֹמַחַת, וְצוּרַת
הַשְּׂכֵלִית.

וְתַדַּע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן מְתַקְיִים בְּאֹוִיר, כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה
כִּי הַגּוֹף מְתַקְיִים בְּנֶפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ מְתַקְיַמַת בְּאֹוִיר,
וְהָאֹוִיר בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ. תַּדַּע לָךְ, שֶׁהַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ בְּרָא
הָאָדָם, וּבְרָא אוֹתוֹ בְּצִלָּם וּבְצוּרָה.

וְהַכִּינוּ מֵאַרְבָּעָה דְבָרִים מוּבְדָלִים זֶה מִזֶּה, מֵאֵשׁ, מֵרוּחַ,
מִמַּיִם, מֵעֶפֶר. שְׁנַאֲמַר (בראשית א) וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ
וּבְהוֹ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. אֵלוֹ הֵם הַד' דְּבָרִים
הַנּוֹזְכִרִים, בְּמָה דַּאֲתָ אָמַר, מְקוֹם יֵשׁ בְּכַרְפֵי הַיָּם, שְׁקוֹרִין
לְאֵשׁ תְּוֹהוֹ, וְזֶהוּ הַיְסוּד הָרֵאשׁוֹן. וּבְהוֹ וְחֹשֶׁךְ, הֵם הַמַּיִם

וְהָעֵפֶר. וּמָנָא לָן דְּחֻשְׁךָ הוּא הָעֵפֶר. שְׁנַאֲמַר (קהלת ו) וּבַחֲשֶׁךְ שָׁמוּ יִכְסֶה. וְאָמְרוּ שְׁזָהוּ גּוֹשׁ הָעֵפֶר. וְהַרוּחַ, הוּא רוּחַ מִמָּשׁ. וְאִמְנָם כִּי הָאֵל יִתְבָּרֵךְ, בָּרָא אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא נִקְרָא עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, כְּגִנְדַר עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַגָּדוֹל, וְנָתַן בּוֹ קִיּוֹם הַנֶּפֶשׁ, הַמְּנִיעַ לְגוּף כָּלוּ, וְעַל בֵּין הַבְּדִילוֹ מִכָּל הַנְּבֻרָאִים אֲשֶׁר לְמִטָּה עִמוֹ, וּבִמְהָ הָאָדָם מוּבְדָל מִיֵּתֵר הַנְּבֻרָאִים. מִפְּנֵי זֹאת הַנֶּפֶשׁ, וְאִיזָהוּ הִיא, נֶפֶשׁ הַמְּדַבֶּרֶת.

שָׁאֵל ר' יְהוּדָה לְר' דּוֹסֶתָאִי, הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּאָדָם הַנִּקְרָאת שְׂכָלִית, אִיזָהוּ נֶפֶשׁ הִיא, וְאִיזָהוּ מְקוֹמָהּ. אָמַר לִיהִ, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם בָּרָא אוֹתוֹ הַמְּקוֹם יִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁמוֹ, וּכְאֲשֶׁר הוּא גָדַל וְרוּאָה עֵינֵי הָעוֹלָם, וּמִבֵּית בְּלָבוֹ, הוּא מַעְצָמוֹ מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוּאֵיל וְהוּא מִבֵּית וְרוּאָה נִפְלְאוֹת הַבוּרָא, וְהִידוּשׁ הָעוֹלָם, וְזֵרוּחַ הַמְּאֹרוֹת עָרֵב וּבִקֵּר, וְכִי כָל הָעוֹלָם כָּלוּ תָלוּי בְּכַחוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְשַׁתִּידֵל בְּעַצְמוֹ לְחֻקּוֹר וּלְהַשִּׁיג הַשְּׁנָה קְדוּשָׁה וּבָרָה, וְאִזּוּ יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשְּׂכָלִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁכֵּיל לְדַעַת לְחֻקּוֹר בְּחֻכְמָה.

רַבִּי עֲזַרְיָה אָמַר, הַנֶּפֶשׁ מְקוֹמָהּ בְּלָב, וְהִיא מְנִיעָה לְכָל הַגּוּף, וְהִיא מוּנַחַת בְּאִמְצַע הַגּוּף, וּמֵאִירָה לְכָל הַגּוּף. כְּאֲשֶׁר נָתַן הַשָּׁמֶשׁ בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם. וְהַגּוּף מִתְקַיֵּים בְּנֶפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ בְּאֹוִיר, וְהָאֹוִיר בְּבוּרָא. וְהַבוּרָא יְתִי סוּבֵל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכַחוֹ, שְׁנַאֲמַר (ישעיה מו) אֲנִי עָשִׂיתִי וְאֲנִי אֲשָׂא וְאֲנִי אֶסְבֵּל.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָמָּה הַזְכִּיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִיאַת
שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ תְּחִלָּה, וְהֵלֵא כִּסֵּא הַכְּבוֹד וְהַמְּלָאכִים,
נִבְרְאוּ תְּחִלָּה. אֵלֵּא, כִּדִּי שְׂלֵא יְהִרְהַר אָדָם דְּבָרִים
הַסְּתוּמִים מִהַעֵינַן וְאֲשֶׁר לֹא נִלְּה בְּרֵאשׁ.

רַבִּי אָמַר, כִּדִּי לְהִרְאוֹת לְאָדָם, שְׂאִינוּ בַּעַל חֲכָמָה, וְאִינוּ
רְאוּי לְגִלּוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין
מְגִלִין סִתְרֵי תוֹרָה, אֵלֵּא לְאָדָם חָכָם, וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֵה,
וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַיִים בְּיָדוֹ, וְהוּא יֵרֵא שָׁמַיִם, וּבְקִי בְּכָל דְּבָר.
וְאָדָם שְׂאִינוּ בַּעֲנִינַן זֶה, וְיִשְׂאֵל עַל הַסְּתָרִים וְהַנְּעֻלָּמִים
שְׂלִמְעֵלָה, אָמַר לוֹ מָה אַתָּה שׁוֹאֵל, שְׂא נָא עֵינֶיךָ וְרֵאֵה, כִּי
בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, תִּדְע לָךְ
שְׂלֵא נִילְתָה הַתוֹרָה יוֹתֵר.

וְאִם תֵּאמַר שְׂאִין סִתְרִים בַּתוֹרָה, תִּדְע לָךְ כִּי עַל כָּל דְּבָר
וְדָבָר יֵשׁ תְּלֵי תֵלִים שְׁל סוּדוֹת וְהִלְכוֹת וּפִירוּשִׁים,
שְׁנַאָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) קְנוּצוֹתֵינוּ תְּלֵתֵלִים, עַל כָּל קוּץ וְקוּץ תְּלֵי
תֵלִים. כִּי הָא דְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי, הוּוֹ אָמַר עַל הָאֵי
פְּסוּקָא, (בְּרֵאשִׁית לו) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטִרַד בֵּת מִי
זָהָב, שְׁלֵשׁ מְאוֹת הִלְכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגִלּוֹת אוֹתָם
אֵלֵּא לְר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, וְלְר' אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס תְּלִמִּידֵינוּ,
דְּהוּי עֶסְקִי בְּמַעֲשֵׂה מְרַבָּה עֲמוּ.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וְרֵאֵה מָה כְּתִיב בְּשִׁלְמָה, (מְלָכִים א ה) וַיְדַבֵּר
שְׁלֵשֶׁת אֱלֹפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאֶלְתָּה. עַל כָּל

דָּבַר וּדְבַר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ אֵלֶיךָ וַחֲמִשָּׁה טַעַמִּים. וּמָה שְׁלֹמֹה, שָׁהִיָּה עֶבֶד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דְּבַר וּדְבַר גַּ' אֲלָפִים מִשָּׁל, וְאֵלֶיךָ וַחֲמִשָּׁה טַעַמִּים, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְגַלֶּה עֲמִיקָתָא וּמְסַתְתָּרָא, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה עַל אַחַת בְּפֹה וּכְפֹה.

ר' לוי אָמַר, כְּתִיב (תהלים צב) מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' מְאֹד עִמָּקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה', זֶה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְאֹד עִמָּקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, אֵלּוֹ סִתְרֵי תוֹרָה.

ר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כְּתִיב (מלכים א ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשֹׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מְלַמֵּד שֶׁעֲמֵד עַל דְּקֻדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עֲמֻקֵּיהָ לֹא עָמַד, וּכְשֶׁבִקֵּשׁ לְעֲמֹד עָלֶיהָ, אָמַר (זקחלת ז פעמיים ב) אָמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִפְּנֵי.

שָׁאֵל ר' דּוֹסֶתַאי לְר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לִיָּה רַבִּי, הַעֲמִידֵנִי עַל סוּד זֶה הַפְּסוּקָה, (במדבר כח) עוֹלֹת תִּמְיֵד הָעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינִי לְרִיחַ נִיחּוֹחַ אֲשֶׁה לָּהּ. אָמַר לִיָּה, בְּנִי, חֲיִיךָ דְּבַר אֲמַרְתָּ לִּי, שֶׁעֲדִין אֵינְךָ רְאוּי לְעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא שָׁאֲלֵנִי אָדָם עַל זֶה, זוֹלָתִי עֲקִיבָא תִּלְמִידִי, וְעֲדִין הַשָּׂרָשִׁים בְּיָדִי, שָׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר כִּיּוֹן שֶׁהִנְעוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי הַשָּׂרָשִׁים. אָמַר לִיָּה עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוֹכֵן תִּהְיֶה לְרִיחַ נִיחּוֹחַ לָהּ. וְעֲדִין בְּלִיעַת הַמֶּתוּק נִשְׁאָר.

יֹאמַר חֵד הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוֹרְחָא, אָמַר לִיה, אִי כְּדִין אֲכַלְתָּ
 שְׂרָשִׁים דְּאִמְרַת. אָמַר לִיה רַבִּי, מִשְׁאַמְרַת לִי הַסּוּד,
 עֲמַדְתִּי עַל תְּכוּנָתוֹ. וְסַח לוֹ הָאִיף. אָמַר לִיה עֲמַדְתָּ וְאֲכַלְתָּ,
 וְעַדִּין הַבְּלִיעָה מִהַמְתּוֹק נִשְׁאַר. וְאוֹתָהּ שָׁעָה גְּלָה לוֹ
 אַרְבַּעִים סוּדוֹת בְּתוֹרָה.

עַד דִּהוּוּ אֲזֵלִי, חָמִי חֵד מְעַיְנָא דְּמֵיא, יְתָבוּ תַּמָּן. אָמַר לִיה
 ר' אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, תָּא וְאַחֲזִי לָךְ נְבִיעָא דְּמֵיא, דְּקָא
 פְּתַחִי מֵיא, וְעַלְלִילִין וְנַזְלִין, כְּהָא דְּכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) בְּאֵר
 מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. וְעַל הַדָּא פְּסוּקָא, גִּילָה לוֹ
 שִׁיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרַת, שִׁיחַת כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וִידִיעַת חֲלוּנֵי
 חֲמָה בְּעִתּוֹתָיו וְזַמְנָיו, שִׁיחַת דְּקָלִים וְעוֹפוֹת, שִׁיחַת
 הָרוּחוֹת, יִדִיעַת הַתְּקוּפוֹת וְהַעִיבוּרִים.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, בְּכָה רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לִיה עַל מַה קָא בְּכִיתָ.
 אָמַר לוֹ, אִו לְדוֹר שְׁיִהְיוּ יְתוּמִים מְמַךְ. אָמַר לוֹ, אַל
 תֵּאמַר כֵּךְ, אֶלָּא וּוִי לְדוֹר שְׁיִהְיוּ יְתוּמִים בְּלִי אָב, בְּלִי חָכֵם
 מוֹרֶה, וְלֹא תִלְמִיד הוֹנֶה. וְיָמִים יְבוֹאוּ, שְׁכַל הַדּוֹר יְהִיוּ
 חֲצוּפִים וְעִזִּי פָּנִים, וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה, וְאִין דּוֹרֵשׁ וְאִין מְבַקֵּשׁ.
 וְהַמְתַּעוּרֵר לְבוֹ בְּתוֹרָה, יְהִיָּה נְבֻזָה וְחֲדַל אִישִׁים, וּוִי לְדָרָא
 הַהוּא כַּד יִתִּי הַהוּא דָּרָא.

אָמַר לִיה לִית הַהוּא דָּרָא מְתַקִּיִּים, אֶלָּא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שָׁל
 תִּינוּקוֹת שָׁל בֵּית רַבָּן, כַּד אֵינּוֹן רְכִיכִין בְּלָבָד, וְכַד
 אֵינּוֹן קְשִׁישִׁין, אוֹרִייתָא מִשְׁתַּכַּחַת מְנַהוֹן. כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי